

PATVIRTINTA

Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos,
Ekonomikos augimo veiksmų programos,
Sanglaudos skatinimo veiksmų programos ir
2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų
investicijų veiksmų programos valdymo komitetų
2014 m. spalio 13 d. posėdžio sprendimu
protokolu Nr.35

Aktuali redakcija nuo 2016 m. gegužės 9 d.

OPTIMALIOS PROJEKTO ĮGYVENDINIMO ALTERNATYVOS PASIRINKIMO KOKYBĖS VERTINIMO METODIKA

I. SKYRIUS. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Optimalios projekto įgyvendinimo alternatyvos pasirinkimo kokybės vertinimo metodika (toliau – Kokybės metodika) nustato metodines rekomendacijas ir reikalavimus dėl Investicijų projekte (toliau – IP) nagrinėtinų iš Europos Sąjungos (toliau – ES) struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamų projektų (toliau – projektas), įgyvendinamų pagal 2014–2020 metų ES fondų investicijų veiksmų programą (toliau – veiksmų programa), įgyvendinimo alternatyvų skaičiaus ir turinio.

2. Kokybės metodikos tikslas – užtikrinti projekto įgyvendinimo alternatyvų vertinimo kokybę, priimant sprendimus dėl ES struktūrinių fondų lėšų skyrimo projektui įgyvendinti.

3. Rengiant Kokybės metodiką vadovautasi 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL 2013, L 347, p. 320), (toliau – reglamentas (ES) Nr. 1303/2013), Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programą, taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. 528 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programą“, 2014–2020 metų projektų administravimo ir finansavimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014 m. spalio 8 d. įsakymu Nr. 1K-316 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos investicijų įstatymu (toliau – Investicijų įstatymas), Lietuvos Respublikos statybos įstatymu (toliau – Statybos įstatymas), Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymu, Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. balandžio 26 d. nutarimu Nr. 478, Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. rugsėjo 15 d. įsakymu Nr. 1K-310 „Dėl Investicijų projektų rengimui taikomų reikalavimų aprašo patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos finansų ministerijos skelbiamomis Viešųjų investicijų projektų sąnaudų ir naudos analizės atlikimo metodinėmis rekomendacijomis (toliau – SNA rekomendacijos), Investicijų projektų, kuriems siekiama gauti finansavimą iš ES struktūrinės paramos bei valstybės biudžeto lėšų, rengimo metodika (toliau – Investicijų projektų rengimo metodika) (šios metodikos el. versija yra pateikiama adresu <http://www.ppplietuva.lt/teisine-metodine-informacija/metodiniai-dokumentai>, Integruotų teritorijų vystymo programų rengimo ir įgyvendinimo gairėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2014 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. 1V-480 (toliau – Integruotų teritorijų vystymo programų rengimo ir įgyvendinimo gairės).

4. Kokybės metodikoje vartojamos sąvokos:

4.1. **Įrenginys** – ilgalaikis materialusis turtas, kuris gali būti mašina, prietaisas, įtaisas energijai, medžiagoms gaminti ir informacijai priimti, perduoti ar keisti.

4.2. **Privatus juridinis asmuo** – juridinis asmuo, kurio tikslas – tenkinti privačius jo steigėjo (-ų) interesus. Juridinis asmuo yra priskiriamas prie privačių juridinių asmenų vadovaujantis atitinkamą juridinio asmens teisinę formą reglamentuojančiu įstatymu ir Juridinių asmenų registro nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. 1407.

4.3. **Sąnaudų efektyvumo analizė** (toliau – SEA) – investicijų efektyvumo vertinimo metodas, kurio esmė – kiekvienos vertinamos projekto įgyvendinimo alternatyvos sąnaudų efektyvumo rodiklio apskaičiavimas.

4.4. **Sąnaudų ir naudos analizė** (toliau – SNA) – investicijų efektyvumo vertinimo metodas, kurio esmė – projektui įgyvendinti reikalingų sąnaudų palyginimas su investicijų sukuriama socialine-ekonomine nauda.

4.5. **Viešasis juridinis asmuo** – valstybės ar savivaldybės, jų institucijos arba kito asmens, nesiekiančio naudos sau, įsteigtas juridinis asmuo (valstybės ar savivaldybės įmonė, valstybės ir savivaldybės įstaiga, viešoji įstaiga, religinė bendruomenė ir t. t.), kurio tikslas – tenkinti viešuosius interesus. Juridinis asmuo yra priskiriamas prie viešųjų juridinių asmenų vadovaujantis atitinkamą juridinio asmens teisinę formą reglamentuojančiu įstatymu ir Juridinių asmenų registro nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. 1407 „Dėl Juridinių asmenų registro įsteigimo ir Juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“.

5. Kitos Kokybės metodikoje vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos vartojamos Kokybės metodikos 3 punkte nurodytuose teisės aktuose.

II. SKYRIUS. PROJEKTO ĮGYVENDINIMO ALTERNATYVŲ PALYGINIMO TAIKYMAS

6. Projekto įgyvendinimo alternatyvų įvertinimas ir palyginimas vadovaujantis Investicijų projektų rengimo metodikoje nustatyto privalomų minimaliai išnagrinėti alternatyvų sąrašu pagal pasirinktą investavimo objektą (toliau – projekto įgyvendinimo alternatyvų įvertinimas ir palyginimas) atliekamas / vertinamas atrenkant valstybės ir regionų projektus, kuriems įgyvendinti suplanuotų investicijų į investavimo objektus išlaidų suma, išskyrus (atėmus) joms tenkanti pridėtinės vertės mokestį (toliau – PVM) ir išlaidas, kurios yra apmokamos supaprastintai pagal iš anksto nustatytus dydžius (fiksuojuosius įkainius, fiksuotąsias sumas arba fiksuotąsias normas) (toliau – investicijų į investavimo objektus išlaidų suma), viršija 300 000 eurų. Investavimo objektas – projekto įgyvendinimo metu numatytas sukurti (pagerinti, atnaujinti, kt.) ilgalaikis materialusis ir nematerialusis turtas.

7. Ministerija, pagal kompetenciją atsakinga už iš ES struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamą ūkio sektorių (toliau – ministerija), projektų finansavimo sąlygų apraše gali nustatyti reikalavimus dėl projekto įgyvendinimo alternatyvų vertinimo ir palyginimo taikymo ir projektams, kuriems įgyvendinti suplanuotų investicijų į investavimo objektus išlaidų suma neviršija Kokybės metodikos 6 punkte nustatytos investicijų į investavimo objektus išlaidų sumos.

8. Taikytinas projekto įgyvendinimo alternatyvų vertinimo metodas (SNA ar SEA) priklauso nuo projekto apimties, projekto vykdytojo teisinės formos ir projekto investavimo objekto tipo. Ministerija projektų finansavimo sąlygų apraše turi teisę nustatyti reikalavimą projekto įgyvendinimo alternatyvoms įvertinti ir palyginti taikyti SNA metodą visiems projektams, jei, jų nuomone, tai yra tikslinga bei padeda rasti efektyvesnį sprendimą.

9. Ministerija turi teisę nepriklausomai nuo nustatyto investavimo objekto tipo netaikyti nuostatų pagal Investicijų projektų rengimo metodiką dėl projekto įgyvendinimo alternatyvų įvertinimo ir palyginimo, jeigu:

9.1. ministerija įvertino ir palygino projektų įgyvendinimo alternatyvas pagal Investicijų projektų rengimo metodikos nuostatas ir pagrindė pasirinktos alternatyvos pranašumą ir (arba)

9.2. ministerija įvertino ir palygino alternatyvius projektus ir, vadovaudamasi Kokybės metodikos 13 arba 16 punktu, pagal pritaikytą SNA arba SEA metodą apskaičiuotais rodikliais pagrindė konkretaus projekto pranašumą;

9.3. įgyvendinami integruotų teritorijų vystymo programų projektai.

10. Ministerija, atsižvelgusi į Investicijų projektų rengimo metodikos 4 priede pateiktą lentelę „Minimaliai privalomos išnagrinėti ir palyginti projekto įgyvendinimo alternatyvos pagal investavimo objekto tipą“ (toliau – 4 priedo lentelė), projektų finansavimo sąlygų apraše nurodo, kiek ir kokių projekto įgyvendinimo alternatyvų turi išnagrinėti pareiškėjas arba nurodo, kad projekto įgyvendinimo alternatyvos turi būti išnagrinėtos vadovaujantis Investicijų projektų rengimo metodikos nuostatomis ir/ar kitu dokumentu. Ministerija, susiderinusi su vadovujančiąja institucija, projektų finansavimo sąlygų apraše gali nurodyti papildomas nagrinėtinas projektų įgyvendinimo alternatyvas, nei nustatyta Investicijų projektų rengimo metodikos 4 priedo lentelėje (tokiu atveju konkrečios nagrinėtinos projekto įgyvendinimo alternatyvos, kurios turi būti išnagrinėtos ir palygintos, turi būti nurodytos projektų finansavimo sąlygų apraše). Ministerija, susiderinusi su vadovujančiąja institucija, projektų finansavimo sąlygų apraše gali nurodyti kitas alternatyvas, nei nustatyta Investicijų projektų rengimo metodikos 4 priedo lentelėje, tačiau minimalus kitų nagrinėtinų alternatyvų skaičius turi būti ne mažesnis nei 3 (tokiu atveju projektų finansavimo sąlygų apraše nurodomos nagrinėtinos projekto įgyvendinimo alternatyvos arba pateikiama nuoroda į dokumentą, kuriame įvardintos konkrečios projekto įgyvendinimo alternatyvos, kurios turi būti išnagrinėtos ir palygintos).

III. SKYRIUS. PROJEKTŲ INVESTAVIMO OBJEKTAI, KURIEMS VERTINTI TAIKOMAS SNA METODAS

11. Projekto įgyvendinimo alternatyvų vertinimas ir palyginimas pagal investavimo objektą (-us) atliekamas remiantis SNA metodu apskaičiuotais rezultatais, jeigu projektas priskiriamas prie:

11.1. viešojo juridinio asmens pastatų investavimo objekto tipo. Pstatų projektai – tai tokie projektai, kuriems įgyvendinti didžioji suplanuotų investicijų išlaidų dalis į numatyta pastatus;

11.2. viešojo juridinio asmens inžinerinių statinių investavimo objekto tipo. Inžinerinių statinių projektai – tai tokie projektai, kuriems įgyvendinti didžioji suplanuotų investicijų išlaidų dalis numatyta į inžinerinius statinius;

11.3. viešojo juridinio asmens nematerialiojo turto investavimo objekto tipo. Nematerialiojo turto projektai – tai tokie projektai, kurių įgyvendinimui didžioji suplanuotų investicijų išlaidų dalis numatyta į nematerialųjį turtą (plėtros darbai, programinė įranga ir jos licencijos, prestižas, kt.);

11.4. privataus juridinio asmens pastatų, inžinerinių statinių ar nematerialiojo turto investavimo objekto tipo, kai šio tipo projektų rezultatas – viešoji infrastruktūra, naudojama bendrojo ekonominio intereso paslaugoms, kaip jos apibrėžtos Sutarties dėl ES veikimo Protokole (Nr. 26) dėl bendrus interesus tenkinančių paslaugų, teikti;

11.5. jei Ministerija konkrečiame projektų finansavimo sąlygų apraše nustatė reikalavimą taikyti SNA metodą visiems projektams;

11.6. jei projektinio pasiūlymo teikėjas savarankiškai pasirinko taikyti SNA metodą bei IP pagrindė, kad tai yra tikslinga bei padeda rasti efektyvesnę sprendimą planuojamo įgyvendinti projekto atveju.

12. Didelės apimties projektui, nepriklausomai nuo investavimo objekto, vertinti taikomas SNA metodas.

13. Taikant SNA metodą vertinamas investicijų projektas ir SNA skaičiuoklė (dokumento el. versija pateikiama adresu <http://www.ppplietuva.lt/teisine-metodine-informacija/metodiniai-dokumentai>), parengti vadovaujantis Investicijų projektų rengimo metodikos nuostatomis, kurie teikiami kartu su projektiniu pasiūlymu ministerijai, kai planuojami valstybės projektai, arba regiono plėtros tarybai, kai planuojami regionų projektai.

IV. SKYRIUS. PROJEKTŲ INVESTAVIMO OBJEKTAI, KURIEMS VERTINTI TAIKOMAS SEA METODAS

14. Projekto įgyvendinimo alternatyvų vertinimas ir palyginimas pagal investavimo objektą (-us) atliekamas remiantis SEA metodu apskaičiuotais rezultatais, jeigu projektas priskiriamas prie:

14.1. įrenginių investavimo objekto tipo. Įrenginių projektai – tai tokie projektai, kurių įgyvendinimui didžioji suplanuotų investicijų išlaidų dalis numatyta į įrenginius;

14.2. transporto priemonių investavimo objekto tipo. Transporto priemonių projektai – tai tokie projektai, kuriems įgyvendinti didžioji suplanuotų investicijų išlaidų dalis numatyta į transporto priemones, įskaitant specialiosios paskirties transporto priemones;

14.3. privataus juridinio asmens pastatų, inžinerinių statinių ar nematerialiojo turto investavimo objekto tipo.

15. Kiekvienam investavimo objektui turi būti pasirenkamas vienas produkto stebėsenos arba fizinis veiklos įgyvendinimo rodiklis, kuris yra naudojamas sąnaudų efektyvumo rodikliui apskaičiuoti tais atvejais, kai yra taikomas SEA metodas.

16. Taikant SEA metodą vertinamas investicijų projektas ir SEA skaičiuoklė (dokumento el. versija pateikiama adresu <http://www.ppplietuva.lt/teisine-metodine-informacija/metodiniai-dokumentai>), parengti vadovaujantis Investicijų projektų rengimo metodikos nuostatomis, kurie teikiami kartu su projektiniu pasiūlymu ministerijai, kai planuojami valstybės projektai, arba regiono plėtros tarybai, kai planuojami regionų projektai.

V. PROJEKTO ĮGYVENDINIMO ALTERNATYVOS PASIRINKIMO KOKYBĖS VERTINIMAS¹

¹ Privalomų minimaliai išnagrinėti ir palyginti alternatyvų pagal investavimo objektų tipus sąrašas (ankstesnės redakcijos Kokybės metodikos 24 – 36 punktai) perkeltas į Investicijų projektų rengimo metodikos 4 priedą. Nuostatos dėl investavimo objekto tipo pasirinkimo ir projekto įgyvendinimo alternatyvų analizės nesikeičia.

17. Ministerijos ar Regioninės plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – VRM) paskirtas vertintojas užtikrina, kad projekto įgyvendinimo alternatyvos būtų išnagrinėtos SNA arba SEA metodu pagal Investicijų projektų rengimo metodikos nuostatas. Taip pat užtikrina, kad įvertintų projekto įgyvendinimo alternatyvų skaičius ir turinys pagal pasirinktą (-us) projekto investavimo objekto (-ų) tipą (-us) atitiktų Investicijų projektų rengimo metodikos 4 priede pateiktoje lentelėje nustatytą minimalų alternatyvų skaičių ir turinį arba, jei nurodyta, konkretaus projektų finansavimo sąlygų apraše ar projekto finansavimo sąlygų apraše nurodytame kitame dokumente nustatytą alternatyvų skaičių ir turinį. Papildomos alternatyvos taip pat gali būti išnagrinėtos IP projektinio pasiūlymo teikėjo iniciatyva. Alternatyvos, kurioms taikomi teisiniai, techniniai, ekonominiai, socialiniai apribojimai, nenagrinėjamos.

18. Projekto įgyvendinimo alternatyvos pasirinkimo kokybės vertinimą atlieka mažiausiai vienas ministerijos, kai vertinami valstybės projektai, arba regiono plėtros departamento prie VRM, kai vertinami regionų projektai, paskirtas vertintojas (toliau – vertintojas). Atlikdamas vertinimą, vertintojas užpildo ir pasirašo Investicijų projektų rengimo metodikos 9 priede pateikiamą investicijų projektų vertinimo klausimyną (toliau – Investicijų projektų vertinimo klausimynas), kuris yra neatskiriama projektinio pasiūlymo vertinimo išvados dalis (priedas). Vertintojas privalomai įvertina tik tuos Investicijų projektų vertinimo klausimyno klausimus, kurie nurodyti Kokybės metodikos 19 punkte ir/arba 20 punkte. Kiti Investicijų projektų vertinimo klausimyno klausimai vertintojui yra netaikomi.

19. Atlikdamas vertinimą, vertintojas turi įsitikinti, ar IP projekto įgyvendinimo alternatyvos pasirinkimas, atliktas pritaikius SNA metodą, yra pagrįstas, t. y. ar:

19.1. projekto įgyvendinimo alternatyvoms įvertinti naudojamos pajamų, sąnaudų, finansavimo šaltinių ir sukuriamos naudos prielaidos yra pagrįstos, t. y. vertintojas, susipažinęs su prielaidomis ir remdamasis jam pateikta informacija, negali šių prielaidų nugincyti. Vertinant šį aspektą vertintojas įvertina ir atsako į šiuos Investicijų projektų vertinimo klausimyno klausimus: I.1 – I.4, II.1, II.3 – II.5, II.7, IV.1, IV.4 – IV.12, IV.16, IV.18;

19.2. projekto įgyvendinimo alternatyvoms įvertinti naudojamas vienodas pagrįstos trukmės analizės laikotarpis, t. y. naudojamas Investicijų projektų rengimo metodikoje nurodytas analizės laikotarpis, arba kitas analizės laikotarpis ir yra pateiktas paaiškinimas, kodėl naudojamas kitas laikotarpis. Vertinant šį aspektą vertintojas įvertina ir atsako į šiuos Investicijų projektų vertinimo klausimyno klausimus: IV.2;

19.3. projekto įgyvendinimo alternatyvoms įvertinti naudojamos vienodos pagrįsto dydžio nurodytos diskonto normos, t. y. naudojamos Investicijų projektų rengimo metodikoje nurodytos diskonto normos, arba kita diskonto norma ir yra pateiktas paaiškinimas, kodėl naudojama kita diskonto norma. Vertinant šį aspektą vertintojas įvertina ir atsako į šiuos Investicijų projektų vertinimo klausimyno klausimus: IV.3, IV.17;

19.4. optimali projekto įgyvendinimo alternatyva pasirinkta pagal projekto įgyvendinimo alternatyvų finansinių ir (arba) ekonominių rodiklių (grynosios dabartinės vertės, vidinės gražos normos, naudos ir sąnaudų santykio) reikšmes, atsižvelgiant į Investicijų projektų rengimo metodikos nuostatas. Vertintojas turi įsitikinti, kad optimali alternatyva yra finansiškai gyvybinga (kiekvienais projekto ataskaitinio laikotarpio metais sukauptas grynąjį pinigų srautas negali būti neigiamas) ir turi didžiausią ekonominę grynąją dabartinę vertę. Tais atvejais, kai visų alternatyvų ekonominė grynoji dabartinė vertė yra vienoda, vertintojas turi įsitikinti, kad optimali alternatyva turi didžiausią ekonominę vidinę gražos normą, kuri turi būti didesnė nei naudojama socialinė diskonto norma. Vertintojas taip pat turi įsitikinti, kad optimali alternatyva turi didesnę už vienetą naudos ir sąnaudų santykį. Vertinant šį aspektą vertintojas įvertina ir atsako į šiuos Investicijų projektų vertinimo klausimyno klausimus: III.1 – III.4, IV.13 – IV.15, IV.19, IV.20;

19.5. pasirinktai projekto įgyvendinimo alternatyvai realizuoti remiantis investicijų projekte pateikta informacija nėra teisinių, techninių ir socialinių apribojimų. Vertinant šį aspektą vertintojas įvertina ir atsako į šiuos Investicijų projektų vertinimo klausimyno klausimus: II.2, II.9.

20. Atlikdamas vertinimą, vertintojas turi įsitikinti, ar IP projekto įgyvendinimo alternatyvos pasirinkimas, atliktas pritaikius SEA metodą, yra pagrįstas, t. y. ar:

20.1 Vertintojas, susipažinęs su prielaidomis ir remdamasis jam pateikta informacija, negali šių prielaidų nugincyti, taip pat turi įvertinti, ar projekto įgyvendinimo alternatyvos pasirinkimas pagrįstas sąnaudų efektyvumo rodikliu, apskaičiuotu pagal Investicijų projektų rengimo metodikos nuostatas. Taip pat turi įvertinti, ar optimali alternatyva turi mažiausią sąnaudų efektyvumo rodiklio reikšmę. Vertinant šį aspektą vertintojas įvertina ir atsako į šiuos Investicijų projektų vertinimo klausimyno klausimus: I.1 – I.4, II.1 – II.5, II.7, II.9, III.1 – III.4, V.1 – V.4.